

Cronica externă

Alegerile prezidențiale din Statele-Unite.

Alegerile prezidențiale din Statele-Unite au intrat în faza lor cea mai activă. De câteva zile delegații partidului republican sînt întruniți la Chicago pentru a proclama pe candidatul lor. După toate probabilitățile d. Taft, actualul ministru de război, care e sprijinit de d. Roosevelt, va fi ales. Peste o lună se vor întruni la Denver democrații, al căror candidat va fi desigur și de astădată tot d. Bryan. Iar la toamnă se va da lupta între acești doi candidați proclamați de pe acum de către partidele lor respective. Ceeace dă luptei un interes deosebit, e că Statele-Unite au ajuns la un moment critic al evoluțiunii lor. Extraordinara prosperitate economică care domina toată viața republicii americane și care dicta politica ei, s'a oprit în mersul său ascendent. Societatea americană suferă de unele excese ale acestei prosperități și caută să lupte împotriva lor. Dar, pe de altă parte, greutățile luptei pentru trai nu au devenit destul de mari spre a face din chestia socială problemul cel mai însemnat al vieții americane. Între aceste două elemente, opinia publică nehotărîtă caută o formulă de echilibru pe care nu a găsit-o încă, iar partidele politice și-au pierdut linia lor de demarcațiune; programele lor, odinioară lămurit diferențiate, se confundă astăzi atît în idei cît și în tendințe, așa că alegătorii americani nu sînt chemați să se rostească pentru cutare sau cutare politică, cum a fost cazul cu prilejul celorlalte alegeri prezidențiale. Luptele dintre d-nii Mac Kinley și Bryan s'au dat, de pildă, fie pe chestia tarifelor vamale și a întregii politici protecționiste, fie pe chestia monometalismului și a bimetalismului. Luptele d-lui Roosevelt cu Parker s'au dat pe chestia imperialismului sau a antiimperialismului, pe întreaga chestiune a politicii externe a Statelor-Unite și a rolului ce ele urmau să joace în politica universală. Astăzi, toate chestiunile acestea sînt nu numai lămurite, dar atît de bine intrate în moravuri, încît fac parte integrantă din patrimoniul comun al națiunii, și democrații înșiși nu se mai gîndesc ca pe baza lor să se diferențieze de republicani sau să lupte cu aceștia. Nu rămînea deci decît chestia trusturilor și lupta împotriva plutocrației, care ar fi putut diferenția partidele politice. Aci, atît prin tradițiunile cît și prin tendințele lor, democrații ar fi trebuit să fie aceia care să ridice stindardul împotriva trusturilor, și s'ar fi convenit ca republicanii, care, prin politica lor economică, au făcut posibile trusturile cu abuzurile lor, să fie apărătorii milioanei și ai milionarilor. Printr'o ciudată intervenție de roluri, se întîmplă însă că tocmai republicanii s'au pus în capul luptei contra trusturilor și că democrații au lasat astfel să le scape din mîni și această armă firească a lor. Ceeace face că,

deși vîntul vremurilor ar bate mai mult în visele democrațiilor, democrații să fi pierdut din nou pulsul națiunii. Vina lor e cu atît mai mare și cu atît mai neertată, cu cît ar fi trebuit să înțeleagă că societatea americană nefiind încă coaptă pentru o politică înaintată mai activă, datoria democrațiilor era să devie cel puțin luptătorii cei mai aprigi împotriva abuzurilor capitaliste.

Marele merit al d-lui Roosevelt e tocmai de a fi înțeles că partidul său, care e un partid conservator, este destinat să piardă din zi în zi mai mult teren și că dacă vrea să se mențină și să nu piardă definitiv încrederea națiunii, trebuie să găsească o diversiune. Diversiunea au fost trusturile și plutocrația. Azi d. Roosevelt este mult invinuit în Statele-Unite pentru atitudinea pe care a luat-o împotriva trusturilor. Unii îl invinuesc că a lovit pe nedrept în cea mai puternică forță economică din Statele-Unite. Alții, deși recunosc în trusturi un pericol și în plutocrație-factorul cel mai disolvant, germeul cel mai însemnat de corupție al civilizațiunii americane, susțin totuși că d. Roosevelt ar fi trebuit să ție samă de faptul că partidul său este partidul finanței și al marilor bogătași și, ca atare, că n'ar fi trebuit să aducă dezbinarea în rîndurile lui. Cei ce raționează astfel uită însă că dacă d. Roosevelt nu ar fi creat diversiunea trusturilor, ar fi mai mult decît dezbinare în rîndurile republicanilor: partidul lor ar fi încetat de a mai juca un rol precumpănitor în politica Statelor-Unite. Democrații i-ar fi luat singura platformă populară, astăzi la ordinea zilei, și republicanii ar fi rămas streini de toate aspirațiunile și de toate nevoile reale ale societății americane. Precum Disraeli a scăpat acum 30 și mai bine de ani conservatorismul englez, asvîrlindu-l în imperialism, creînd o diversiune dibace fără da care conservatorii ar fi pierdut toată influența lor asupra maselor, tot astfel d. Roosevelt a scăpat azi conservatorismul american creîndu-i o diversiune mîntuitoare.

Democrații ar fi avut încă un mijloc să recîștige, dacă nu în totul, cel puțin în parte, încrederea națiunii: să se fi făcut luptătorii cei mai aprigi împotriva corupției administrative, iarăși un mare flagel de care suferă societatea americană. Din nenorocire ei au lăsat să le scape și această armă. În ochii Americanilor tot republicanii sînt campionii purificării moravurilor administrative. Desigur că dacă lucrurile stau astfel, ele se datoresc toț d-lui Roosevelt. Nu partidul, ci el personal a pus mina pe aceste două mari chestii și și le-a însușit. Încît se poate spune că personalitatea puternică a d-lui Roosevelt a absorbit întrînsa toate năzuințele naționale și de aceia lupta de azi nu se dă, precum am spus-o, între două politici, ci pentru Roosevelt sau contra lui Roosevelt. Aceasta și explică de ce, cu toate declarațiunile sale repetate că nu vrea să candideze pentru a treia oară la prezidenția republicii, republicanii se încăpățîneau totuși să-l proclame candidatul lor. Iar dacă convenția din Chicago va alege pe d. Taft, e tot fiindcă e dominată de personalitatea d-lui Roosevelt și că în lipsa acestuia, vrea cel puțin să-l aleagă pe cel pe care d.

Roosevelt îl susține și căruia i-a împrumutat o parte din autoritatea și din marele său prestigiu, pe cel cu care au siguranța că politica d-lui Roosevelt va fi continuată. D. Roosevelt a avut de altminteri dreptate să nu candideze. A avut dreptate din două puncte de vedere. Întâi din punctul de vedere al intereselor sale personale și al doilea din punctul de vedere al interesului obștesc. E vădit că după 7 ani de prezență, cu intensitatea de muncă ce se cere unui președinte al Statelor-Unite, e greu ca acesta să mai poată fi la înălțimea sarcinii încă alți 4 ani. Afară de aceasta, cele două preșidenții ale sale au fost peste măsură de strălucite. De ce d. Roosevelt să le întunece gloria prin alți 4 ani de guvernământ care, din cauze absolut streine de voința lui, pot să fie mai întunecoase sau mai puțin norocoase? Dar e ceva mai mult: d. Roosevelt și-a luat o sarcină grea, aceea de a lupta împotriva celei mai mari forțe din America, a miliardarilor. Ori, fiind președinte al republicii, d. Roosevelt nu poate să ducă această luptă așa cum trebuie să fie dusă; ca șef suprem al statului el trebuie, într-o măsură oare-care, să fie omul națiunii întregi, iar nu reprezentantul unor interese împotriva celorlalte. Ca șef suprem al națiunii, sînt anume fapte care e bine să nu le facă cineva și sînt anume vorbe pe care nu le poate rosti. Și totuși, aceste fapte trebuiesc făcute și aceste vorbe trebuiesc spuse. Devenind iarăși un simplu cetățean, d. Roosevelt va avea deplina libertate de a duce la bun sfîrșit războiul pe care l'a întreprins cu atîta entuziasm și cu atîta bărbăție și va aduce fără îndoială Statelor-Unite cel mai mare serviciu pe care i l-a adus decînd luptă pentru binele obștesc. Dacă pe lângă aceasta d. Taft va fi la White House, politica d-lui Roosevelt va rămînea și fără el pretutindeni unde ea poate să se exercite cu folos și nu va lipsi decît de acolo unde, pentru a se exercita cu eficacitate, se cerea ca d. Roosevelt să nu fie la președinția republicii.

În asemenea condițiuni, de ce alegătorii americani ar vota pentru d. Bryan? În chestiunile sociale, soluțiunile lui sînt nelămurite, sfioase și adesea contradictorii; în politica externă ele sînt aceleași ca ale republicanilor; în politica colonială sînt nepopulare fiindcă nu țin îndestul samă nici de ambițiunile nici de mîndria Americanilor; în cele două mari chestiuni la ordinea zilei, trustrile și corupția administrativă sînt copia politicii d-lui Roosevelt, o copie ca toate copiile, fără măreție și fără vigoare.

Dar să nu proorocim. Până la toamnă mai trece vreme, pot interveni fapte care să răstoarne toate prevederile noastre. Un lucru e însă sigur: e că viitoarea prezență, oricare ar fi ea, va reprezenta o fază de tranziție în evoluțiunea poporului american, și că din această tranziție va eși o altă societate americană decît cea de azi. Cea de azi, formată din oameni veniți din toate colțurile lumii pe pămîntul american pentru a-l coloniza și pentru a-i exploata bogățiile fără de sfîrșit, este o societate de pionieri îndrăzneți, brutali dar puternici, pentru care sfortarea materială era toată grija și succesul singurul

ideal. În această societate, inițiativa individuală trebuia să fie ridicată la înălțimea unui cult și admirațiunea generală trebuia să se îndrepte înspre cei ce reprezentau această inițiativă împinsă oricât de sus și oricât de departe.

Societatea americană de mîne, formată din fiii colonilor fără frică și a pionierilor fără scrupul, va fi desigur o societate în care sforțările materiale vor fi prețuite numai întrucît se vor împreuna cu oarecare idealuri și succesul individului nu va fi slăvit decît întru atîta, întrucît nu va fi în prea mare contradicție cu interesul obștesc. Într'o asemenea societate, grija armoniei sociale, simțimintele umanitare, solitudinea pentru cei mulți, pentru cei slabi și pentru cei desmoșteniți va înlocui admirația pentru cei puternici, care pe ruina altora au adunat bunuri lumeste și s'au transformat în forțe economice necunoscute pe alte vremuri. În această societate materialismul brutal va face treptat loc intelectualismului; splendoarea inteligenței, cercetările științifice, eflorescența artelor și a literelor vor fi mai gustate decît plăcerile materiei.

În acele vremuri, rolul partidului democratic va începe. După cum partidul republican a avut menirea să organizeze vechea societate americană partidul democrat va avea sarcina să organizeze societatea americană, de mîne. Lui i se va cere să găsească formula de echilibru între plutocrație și muncitorime. El va trebui să prefacă sforțările excesive și adesea anarhice, prin care societatea americană lucrează și progresează, în armonia mai liniștită a unei munci organizate. Și tot el va trebui să împace sentimentele de mîndrie ale unui stat finăr, cu aspirațiunile umanitare ale maselor sale muncitoare.

Fără îndoială că această societate de mîne ne este nouă, fii ai unor civilizațiuni vechi, mai simpatice decît societatea americană de azi, care n'are pentru noi decît farmecul tinereții și al exuberanței. Dar fi-va societatea americană de mîne mai fericită decît cea de azi? Nu o credem. Cea de azi are privilegiul, rarul privilegiu de a nu cunoaște mizeria. Viața se cîștigă lesne în Statele-Unite, lucrătorul e plătit acolo mai mult decît aiurea. Dezechilibrul averilor nu este în republica americană, ca în Anglia, clădit pe foamea celor mulți. În societatea americană de mîne echilibrul bogățiilor va fi mai mare, dar cu solitudinea pentru sărac se va lăți și mizeria. Aceasta va fi consecința fatală a creșterii populațiunii și a greutăților luptei pentru trai ce derivă din această creștere.

E desigur aci partea cea mai ciudată a luptei ce Americanii o duc. Iată o societate fericită care, fatal, trebuie să se frămînte pentru a evolua spre o formă socială ce-i va asigura mai puțină fericire. Și cînd te gîndești că sînt încă oameni care neagă că societățile omenești evoluează după legi ce nu se pot întătura și care le conduc destinele după neștiutele dar implacabilele lor hotărîri!

I. G. Duca